

Sveavägen 59
Box 350, SE-101 26 Stockholm, Sweden

Riksförbundet för homosexuella, bisexuella och transpersoners rättigheter
The Swedish Federation for Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Rights
Member of The International Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and
Intersex Association (ILGA)

Förbundskansli
+46 8 501 629 00
forbund@rfsi.se

RFSL Info & Media AB
+46 8 501 629 10
komut@rfsi.se
www.rfsi.se

Fax
+46 8 501 629 99

Webb
www.rfsi.se

Regeringskansliet
Socialdepartementet

Stockholm, 2015-04-01

Remissyttrande Ds 2015:8 - *Ytterligare en månad inom föräldrapenningen reserveras för vardera föräldern*

Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners och queeras rättigheter (RFSL) har beretts tillfälle att yttra sig över promemorian *Ytterligare en månad inom föräldrapenningen reserveras för vardera föräldern* (Ds 2015:8). RFSL lämnar härmed följande synpunkter.

En stark kärnfamiljs- och tvåsamhetsnorm genomsyrar fortfarande svensk familjelagstiftning, vilket också präglar den aktuella departementspromemorian. I den verklighet RFSL:s arbete är förankrat finns en mångfald av familjeformer utöver två personer som gemensamt innehar föräldraskap för, och uppfostrar, ett barn. Konstellationer med både tre och fyra aktiva föräldrar till ett barn är idag inte ovanliga. Exempelvis kan det röra sig om ett kvinnligt samkönat par där ena personen blir gravid genom privat insemination med sperma från en vän och där alla tre önskar utöva en föräldraroll. Det kan också röra sig om tre personer i ett flersamt förhållande där två personer i förhållandet blir biologiska föräldrar till ett barn och där det önskas att även den tredje personen innehar en föräldraroll, eller ett lesbiskt par och ett bögpar som får barn tillsammans och där alla fyra är aktiva föräldrar.

RFSL kan konstatera att familjelagstiftningen idag inte är anpassad för personer som skaffar barn utanför en tvåsamhetsnorm och att det fortfarande (gällande kvarvarande regel om faderskapspresumtion som inte är könsneutral och inte tillämpas på motsvarande sätt för barn som tillkommit inom samkönade relationer) är en heterosexuell tvåsamhetsnorm som är högst premierad. I och med att olikkönade par, samkönade par samt ensamstående inom kort alla kommer att ha tillgång till assisterad befruktning inom svensk sjukvård blir det märkligt och ologiskt att inte bättre jämställa olika familjebildningar i familjelagstiftningen.

RFSL ser med oro på en utveckling mot en mellan två vårdnadshavare helt individualiserad föräldraförsäkring utan möjligheter att överlåta föräldrapenning till ytterligare förälder eller annan närstående. Detta skulle

försvåra för många familjer där fler än två vuxna delar på föräldransvaret. RFSL menar att förslaget om en tredje reserverad månad riskerar att ytterligare förstärka den heterosexuella tvåsamhetsnormen i familjelagstiftningen och att detta är något som regeringen bör vara uppmärksam på om den väljer att gå vidare med förslaget. RFSL tar inte i nuläget ställning i frågan om individualiserad föräldraförsäkring som sådan, utan vill framförallt peka på konsekvenserna av sådana beslut för många familjer. RFSL vill bland annat lyfta frågan om möjlighet till undantag, för familjer med fler än två föräldrar, om utvecklingen mot en helt individualiserad föräldraförsäkring fortsätter utan att möjligheten att vara fler än två rättsliga föräldrar har tillkommit.

Fler än två rättsliga föräldrar

RFSL anser att barn ska kunna ha fler än två rättsliga föräldrar. Det skulle stärka det juridiska skyddet för både barnet, som skulle ges förstärkt rätt till alla sina föräldrar, och för den förälder eller de föräldrar som idag inte har möjlighet att bli rättslig förälder i familjekonstellationer med fler än två föräldrar. Även om detta inte är något man inom ramen för arbetet med departementspromemorian har haft i uppgift att se över menar vi att denna fråga måste vara prioriterad att snarast se över. Detta i syfte att bättre likställa rättigheter och skyldigheter för alla slags familjebildningar som finns i Sverige idag.

Förenklad administration för stjärnfamiljer

Konsekvensen för stjärnfamiljer av det nu framlagda förslaget, det vill säga där de rättsliga föräldrarna har nya partners som agerar föräldrar eller där tre eller fler gemensamt har barn ihop, innebär att de icke-rättsliga föräldrarna, i vissa fall, har fortsatt möjlighet att kunna tilldelas föräldradagar. Det regleras av att, förutom vårdnadshavarna, även andra personer som likställs med föräldrar enligt 11 kap. 4 § SFB har möjlighet att använda föräldrapenningen, förutsatt att en vårdnadshavare avstår från sin föräldrapenning. Möjligheten är dock alltför begränsad och gäller enbart för en person föräldern är gift med och stadigvarande bor tillsammans med, eller en person föräldern stadigvarande bor tillsammans med och har ett annat barn tillsammans med. Många familjer i vilka det finns fler än två föräldrar vittnar idag om problem med administrationen kring vilka som ska få ta ut föräldradagar. Särskilt problematiskt är det för föräldrar som i övrigt uppfyller de krav som finns för att ha möjlighet att ta ut föräldradagar måste vara skrivna på samma adress som någon av de juridiska föräldrarna. Detta krav bör under alla omständigheter skyndsamt tas bort.

Översyn gällande reserverade dagar

Hbtq-personers familjer och stjärnfamiljer tar upp ytterst lite plats i promemorian och det saknas ordentliga analyser av konsekvenserna av lagförslaget för detta slags familjer. Det konstateras enbart (sid 44) att ”regeringen avser se över möjligheterna för stjärnfamiljer att använda föräldraförsäkringen”, vilket i och för sig är välkommet, men alltså ännu inte har gjorts. Detta är en mycket angelägen fråga för regeringen, anser RFSL.

RFSL sympatiserar med den politiska ambitionen att skapa ett mer jämnt fördelat uttag av föräldraförsäkringen mellan föräldrar oavsett om dessa lever i ett olikkönat tvåsamt förhållande eller i någon form av stjärnfamilj. Vi tror dock att den väg som föreslås i promemorian, att reservera ytterligare dagar för vardera föräldern, riskerar att skapa ytterligare svårigheter för stjärnfamiljer när färre dagar finns att fördela fritt för vardera föräldern, oavsett hur många dessa föräldrar är. Regeringen bör därför om den väljer att gå vidare med förslaget fördjupa analysen av hur stjärnfamiljers intressen kan tillgodoses inom ramen för en mer individualiserad föräldraförsäkring. Ingå i ett sådant analysarbete bör frågan om hur ökad jämställdhet i fördelning av föräldraledighetsdagarna kan uppnås utan att stjärnfamiljers vardag begränsas mer än andra familjers.

Ulrika Westerlund
Förbundsordförande

Anna Galin
Ledamot RFSL:s förbundsstyrelse

Lars Jonsson
Politisk handläggare